

Реторики

Сн. Иван Петров
Худ. оформление: Таня Дечева, Николай Генов

МОЖЕ ЛИ ДА СЕ ГОВОРИ ЗА РИТОРИЧЕН РИТЪМ В ЖИТИЕТО НА СВ. ЕКАТЕРИНА ОТ ЯГИЧЕВИЯ ЗЛАТОУСТ

Симеон Стефанов
Институт за български език, БАН

Предмет на изследване в доклада е житие на св. Екатерина, александрийската девица и мъченица, от средновековен български ръкопис, известен като „Ягичев Златоуст“. Задачата, която си поставям, е да обърна внимание върху стила на споменатия текст. Целта – да установя може ли да се говори за наличието на риторичен ритъм в житието и ако може, на какво се дължи и как се постига. Основният метод, който ще използвам, ще бъде методът на стилистичния анализ.

Ключови думи: житие на св. Екатерина; стил; риторика.

The object of investigation in this paper is the vita of St. Catherine, the Alexandrian Virgin and Martyr, in a medieval Bulgarian manuscript, known as *Jagichev Zlatoust*. My main aim is to take stock of the style of the text mentioned. My main purpose is to determine if we can talk about rhetorical rhythm in the vita, and if we can, what it is due to, and how it is created. The main method, which I will use, will be the method of stylistic analysis.

Keywords: vita of St. Catherine; style; rhetoric.

1. Предмет, цели, задачи и методи на изследването

Предмет на настоящото изследване е едно житие на Св. Екатерина от средновековен български сборник, известен като „Ягичев Златоуст“ (по-нататък ЯЗ). Задачата, която си поставям, е да обърна внимание върху стила на споменатия текст. Целта – да установя може ли да се говори за наличието на риторичен ритъм в житието и, ако може, на какво се дължи и как се постига. Основният метод, който ще използвам, ще бъде методът на стилистичния анализ. Няма да се спирам подробно на произхода на разглежданото житие, да търся подробно връзки с други славянски или гръцки текстове за св. Екатерина, тъй като това не е цел на настоящото изследване.

2. Ягичев Златоуст¹

¹ Това наименование на сборника е предложено от Ватрослав Ягич, който изхожда от факта, че голямата част от словата в сборника са представени като произведения на известния византийски проповедник – 29 от общо 31 (срв. Димитрова 2011: 53).

ЯЗ е един от най-интересните среднобългарски книжовни паметници. Написан е на пергамент. Съдържа слова и поучения от византийския писател Йоан Златоуст, от старобългарските книжовници Климент Охридски и Йоан Екзарх, апокрифни произведения, житие на св. Екатерина. Днес се съхранява в Ръкописния отдел на Руската национална библиотека в Санкт Петербург под сигнатура Q.п.I.56. Открит е в средата на XIX в. в Синайския манастир „Св. Екатерина”, а в края на века попада заедно с други ръкописи у Ватрослав Ягич, който след като се запознава с тях, ги предава на съхранение в Петербургската публична библиотека². Пръв ръкописа описва неговият откривател, Порфирий Успенски, който през 1850 г. определя паметника като образец за български правопис и го завежда под № 16³. През 1870 г. архимандрит Антонин (Капустин) посещава манастира св. Екатерина, запознава се подробно със славянските ръкописи и вписва ЯЗ под № 31, като го определя като панегирик на пергамент от XIII в.⁴ През 1898 г. Ватрослав Ягич издава с коментар двете апокрифни произведения, включени в сборника, като публикува и изследване, посветено на ЯЗ, в което прави анализ на палеографските и правописните особености на паметника и дава подробно описание на словата, включени в него⁵. За всяко от тях Ягич посочва и познатите му преписи. Той датира ръкописа в края на XIII началото на XIV⁶. Почти по същото време – 1898 г., излиза от печат и изследването на П. А. Сирку, в което той разглежда епохата, в която живее и твори Патриарх Евтимий⁷. В центъра на неговото внимание е литературата, създадена по времето на цар Иван Александър. Той цели да покаже връзката ѝ с книжнината от предшестващата епоха и заедно с това да посочи новата насока в книжовната дейност, която е подготвителен етап за реформата на Патриарх Евтимий (!). Сирку предполага, че през 1360 г. ЯЗ е бил изпратен от серския митрополит Яков заедно с други ръкописи на Синай. Според него е неоспорим фактът, че всички тези паметници са от българска редакция, от времето на Иван-Александър⁸. Повечето от посочените изследователи отнасят ЯЗ най-общо към края на XIII началото на XIV в.⁹ Климентина Иванова също отбелязва, че по езикови и палеографски белези

² Иванова 1979: 182; Димитрова 2011: 9–10.

³ Димитрова 2011: 9.

⁴ Димитрова 2011: 9–10.

⁵ Jagić 1898.

⁶ Димитрова 2011: 10.

⁷ Сирку 1898.

⁸ Димитрова 2011: 10–11.

⁹ срв. Димитрова 2011: 19–12.

паметникът вероятно е писан в началото на XIV в.¹⁰ Подробно изследване на кодикологическо-палеографските, правописните особености и състава на сборника прави и Мариана Димитрова в книгата си „Ягичев Златоуст. Средновековен български паметник със слова и поучения от началото на XIV в.“¹¹ Тук авторката предлага и издание на текстовете, съдържащи се в сборника. Тя потвърждава предположението на Ватрослав Ягич и Сирку¹², че ръкописът е създаден в югозападните предели на средновековната българска държава. Установява, че в сборника са намерили отражение тези езикови тенденции, които са били характерни за паметниците от среднобългарския период, и по-точно от XIII-XIV в.¹³ Според Мариана Димитрова, която тук цитира Климентина Иванова, „може да се каже, че ЯЗ спада към най-старите хомилиари, в които съжителстват двата типа слова – за празниците от годишния кръг и за пасхалния цикъл, като триодният е обособен и вмъкнат след първата половина на църковната година“¹⁴. Най-съществената отлика на ЯЗ обаче е именно подборът – за големите годишни празници има само по едно поучение или слово, като се отдава предпочитание на славянските произведения. Тъй като календарният ред, по който обикновено се организира материалът за подобен тип сборници, не е последователно издържан в ЯЗ, може да се предположи, че преводачът е имал под ръка няколко ръкописа, от които е извличал материал за своята книга¹⁵.

3. Важността на риториката в Средновековните произведения

В съчинението си „За стила“ Деметрий нарича единицата на риторичната структура ораторски период¹⁶. В теорията и в практиката на Античността и Средновековието ораторската реч се схваща (и построява) като нещо средно между прозаичната и поетическата. Нейният ритъм се отличава от този на поетическата реч по недостатъчната си маркираност, поради което в ораторските произведения лесно могат да бъдат включени и пасажии с чисто прозаична организация, като границата лесно може да бъде премината както в едната, така и в другата посока¹⁷.

Риторичният ритъм изпълнява една много важна структурна функция. **Понеже ораторското слово преди всичко изразява и внушава, а не описва**, в него голямо

¹⁰ Иванова 1979: 182.

¹¹ Димитрова 2011.

¹² Сырку 1898: 454–456; Jagić 1898: 139, 4, 1–72 (Димитрова 2011:35–36).

¹³ Димитрова 2011: 52, 55, 60, 62, 67.

¹⁴ Иванова 1979: 183.

¹⁵ Иванова 1979: 183.

¹⁶ Деметрий 1978: 241.

¹⁷ Станчев 1982: 159.

значение придобива смисловото вертикализиране на речта подобно на поетическите текстове. **Поради това речевите единици тук трябва да се възприемат не толкова в своята линейна последователност, която е важна при повествованието, а като успоредни изрази, натрупващи нов и нов словесно-емоционален материал върху разработваната тема.** Така и употребените стилистични фигури функционират не сами за себе си, а възприемани всичките заедно като едно цяло¹⁸.

Понятието „колон” е едно от базисните в античната риторика, от която (като теория и практика) минава в средновековната. Аристотел определя колона като „член на периода, една от основните му части”¹⁹, а Деметрий му отделя цяла глава в съчинението си „За стила”, която започва с думите: „Както поетическата реч се определя от размера си – двустъпен, шестстъпен или друг, така и прозаическата реч е определена и разграничена чрез така наричаните колони”²⁰. Основните положения, чрез които Деметрий характеризира колона, са следните: „целта на колона е да обозначи мисълта”, „понякога той обхваща не цялата мисъл, а една завършена нейна част”²¹. Колоните според Деметрий могат да бъдат антитезисни (противостоящи), съзвучни, омиотелевтични (подобнозавършващи)²², общо означавани като симетрични, като тяхната симетричност ги прави особено подходящи за придаване величавост на речта²³. Изосилабичните колони Деметрий разглежда като разновидност на съзвучните²⁴, а това би се отнасяло и за изотоничните (т.е. изобщо за изоколоните, за периода, основан на равни колони).

Колонът е изреченска структура, характеризираща се с относителна формална и смислова завършеност. В латински наричат тази фигура *сompag*, а основната единица – *membrum*²⁵. Значи *сompag* [изоколон, бел. моя, С. С.] е свързването на еднакъв брой *membra* (*duo vel plura membra*), ритмично маркирани от еднакъв брой акценти. Функцията на всяка акцентирана единица може да бъде отъждествена и с „дума”, ако към лексикалните единици се смятат и енклитиките и проклитиките, които се обединяват с тях в една акцентна цялост (това е т.н. фонетична дума)²⁶. **Така създаденият ритъм служи да подчертае определени логични единици в текста,**

¹⁸ Станчев 1985: 71–74; 83–85.

¹⁹ Аристотел 1978: 141.

²⁰ Деметрий 1978: 237.

²¹ Деметрий 1978: 237.

²² Деметрий 1978: 241–242.

²³ Деметрий 1978: 242–243.

²⁴ Деметрий 1978: 242.

²⁵ Пикио 1980: 77.

²⁶ Срв. Пикио 1980: 77.

помага на четеща в изчитането му и в подчертаването на идейните поанти във всеки един сегмент. Това е особено полезно при текстовете с дидактична функция, предназначени за слушатели.

Изоколонът е специфичен вид ритмично-синтактична структура, характеризирана от серия синтактични сегменти, ритмично маркирани от еднакъв брой акценти. Това е всъщност т.нар. тоничен изоколон или изотоничен колон²⁷. Той е особено характерен за риторичните произведения. Друг тип изоколон е силабичният, който се характеризира с равен брой срички. Съществуват различни видове тоничен изоколон. Най-простият е съставен от серия синтактично-логични сегменти, съдържащи еднакъв брой акценти, например 2/2/2... или 3/3/3..., или 4/4/4. Той се нарича „проста изоколна серия”. Трябва да се отбележи, че рядко се срещат серии с повече от шест акцента, а понякога дълги колони могат да бъдат четени като двойни или сложни. Нерядко дългите колони биват използвани, за да подчертаят църковни цитати или теоретични тези от особено значение²⁸. Различават се още редуващи се изоколни серии от вида 2/3/2/3, 5/4/5/4, 3/5/3/5 или 3/3/4/4. Третият вид тоничен изоколон е от т.нар. „конструкции в рамка”, маркиран като 6/5/5/6 или 4/3/3/4²⁹. **В повечето случаи всички тези структури се комбинират в текста и така се създават по-сложни ритмично-синтактични цялости, в рамките на които може да се забележи включване на изоколони от различен вид и дори тип в по-голяма изоколна структура, в която те са синтактично обособени като относително самостоятелни, но и принадлежащи към цялото.**

4. За Житието на св. Екатерина в ЯЗ. СЛОВО ꙗ СТАГЪ ꙗ КЪ(АН)А ꙗ ЗЛАТОУ
УСТАГО СТЫ | ꙗ великыѧ мѣца екатерины, л. 1–10б

4.1. За Житието на св. Екатерина в ЯЗ

В сборника с инвентарен номер № Q.п.I.56 от РНБ – Санкт Петербург житието на св. Екатерина е поместено на л. 1а-10б. Старобългарският книжовник, съставител на „Ягичевия Златоуст”, е сложил за автор на „Мъчението на св. Екатерина” Йоан Златоуст, като, както и повечето от статиите в паметника, го е нарекъл и слово³⁰. Въпреки това житието остава изолирано от основния състав на сборника, в който

²⁷ Пикио 1980: 77.

²⁸ Пикио 1980: 79, 83.

²⁹ Пикио 1980: 79, 81, 88.

³⁰ Димитрова 2011: 69.

отсъстват други подобни текстове³¹. Справката с *Bibliotheca Hagiographica Balcano-Slavica* (BHBS)³² показва, че началото на Мъчението на св. Екатерина от ЯЗ е най-близко до версия 1б от цитирания справочник, а края – до версии 1б и 1в.³³ Версия 1б е публикувана в Бдински сборник³⁴. Текстът поместен там е славянският превод на BHG 30³⁵. Версии BHG 30-31 са представители на А, В и С гръцки версии на житието на светицата по класификацията на Бронзини³⁶ и се посочват като версии на дометафрасовото житие, съставено от Атанасий-бързописец (Псевдо-Атанасий)³⁷.

4.2. СЛОВО-СТАГЛО ÷ К(АН)А ÷ ЗАЛТЦИ СТАГО-СТЫ | Ж ВЕЛИКЫА МПЦА ЕКАТЕРИНИ,
л. 1-106

Тук ще предложа откъс от текста на житието на св. Екатерина от сборник Q.п.I.56, за да се види и ритмичната структура, която предполагам. След това ще дам и по няколко примера за всеки вид тоничен изоколон. Заключениета, до които съм достигнал, са направени въз основа на целия материал. За целите на изследването съм ползвал цитираното издание на Мариана Димитрова³⁸. В него авторката предава ръкописа максимално точно, лист по лист, като всеки един от тях съдържа съответните две страници, отбелязани с арабска цифра и буквите (а) за предна страна и (б) за задна страна на листа. Двете страници се разделят помежду си с две успоредни черти, а в началото на всяка страница се пише съответната номерация на листа. С една вертикална черта се разделят редовете помежду си³⁹. С цифри аз съм маркирал колоните:

1а сѡво · і стагѡ ꙗко(ан)а ꙗзꙋахъ хстаго· сты | ж великыя мѣца екатерины ꙗи ·
бл҃гослови ꙗже : ~~~| Вѣ лѣто тридесетное и пѣтѣ цр҃ьстоуащоу невѣрноу 2· и
прѣстѣпноу максе́ндию 2· тогѧ і євде цр҃ь максе́нтиніє ·4 на сѣдищи ·1І въ градѣ алекса́ндий
·2 и заповѣла ꙗко вѣсѣ да са поклонити І богомъ ·5 и да са ѿпустити ·1 напѣсавше ꙗписѣлиж
·2 имѣши причѣ і сице 3· цр҃ь максе́нтиніє ·2 всей вѣселѣнїи рѣоуи са ·3 вѣсѣ ѡвѣз да
приходити въ градъ алекса́ндрїи ·5 да пожретъ І бг҃омъ ·2 кѣто ли са ѡбращеть ·2 непослушаѣ

³¹ Иванова 1979: 183.

³² Иванова 2008.

³³ Иванова 2008: 319–320.

³⁴ Bdin. 1973: 148–162.

³⁵ Според ВНБС действително житието на св. Екатерина от ЯЗ е блиско до ВНГ 30–31, а славянският превод е поместен в Бдинския сборник (Иванова 2008: 323).

³⁶ Bronzini 1960: 407.

³⁷ Иванова 2008: 319.

³⁸ Димитрова 2011: 87–97.

³⁹ Димитрова 2011: 84.

црѣво повелѣниѣ ·3· мечемь ·11· в и ѿгнѣмь да погибнеть ·3· писаниа ·1· же ѿпоуцѣна бивъша ·3· придошѣ ·1· къ нему ·многѣ мнѣжѣ ·5· живѣщихъ въ мѣстѣ томъ ·3· ꙗкоже са събра множѣство ·3· и не бѣ събражѣ ихъ мѣсто ·3· на другъ же днѣ ·21· сѣде црѣ максенѣтиѣ на прѣстола ·41· повелѣ слоугамъ своимъ личити ·4· вѣсѣкъ да събираѣтъ са въ храмъ идольскый ·4· заповелѣ црѣ вѣсѣкому ·1· ѿкоу ·4· приносити съ собож ·2· юнца ·1· и овца ·2· оубогимъ же и ницымъ ·21· птица и голѣби на жрътвѣ бгѣмъ ·41· црѣ же повелѣ на сож · жрътвѣ ·4· привести юнца ꙗ · и ·а· въ има црѣво ·6· снѣ же видѣвъше ·2· црѣ и кназѣ ·2· игемонни ·1· кепарѣсы ·1· и трибоуны ·1· и елико вѣшѣ надъ области ·1· ихъ ·3· оубожи и ницы ·2· овы четворногата приведошѣ ·3· ѿвы принесоша пѣтица ·3· толѣко множѣства ·2· ꙗко немощныхъ поврати ни весь градъ ·5· ѿ толика ·1· реваниа бесловесныхъ скѣтинъ ·4· и ѿ многа кличаниа ·21· 2а потрасѣ са земѣ ·2· жена же нѣкаѣ ·1· вѣрна бѣ въ градѣ томъ ·6· дѣщи бивша единоуждѣ ·3· црѣ нѣкоѣго ·2· имамнѣмъ коста ·2· и семоу оумрѣшоу ·2· ѿста ·1· едина на полатѣ съ вѣмъ имѣниемъ своимъ ·6· и съ рабы и рабина ·2· еже нѣсть числа ·3· има же кѣи вѣ кѣкатерина ·3· снѣ вѣ изоучила ·3· вѣсѣ ·1· прѣмѣдрость вирѣилийскѣ ·31· и риторики ·1· дѣклипиа ·1· и галина ·11· аристотела ·1· и ѿмира ·1· платона ·1· филистиона ·2· и кѣсѣвиа ·1· и алыи ·1· и амври ·1· дивниса ·1· и силѣ ·1· и елико вирѣилиѣ наоучи ·3· и о ѿриа ·1· и вѣсѣжѣ прѣмѣдрость ·21· сѣдѣмѣдесетныхъ и два жѣзыка ·31· снѣ же ѿоувѣши глаголющихъ ·1· скотныхъ ·5· и людѣи ·1· ѿви плачѣще ·2· и несмѣжѣще глаголющихъ ꙗко христианѣ кѣсѣмы ·5· страха ради црѣва ·2· елини же тицажѣ ·2· игражѣ ·1· и плесажѣ рѣкамы ·3· вѣлазѣхѣ ·1· въ храмъ ·2· видѣвши же блѣженѣ ·1· кѣкатерина снѣ бѣважѣ ·5· вѣзѣмѣши съ собож рабѣ приде до храма ·2· ма и та ·6· и ставши на празѣ дверемъ ·31· бѣше жена красотѣ ·3· непорѣна ·1· прѣвѣше кѣства женѣскаѣго ·3· бѣше же ·1· вѣзрастомъ высока зѣло ·4· имамѣи ·1· ꙗко и кипарисѣ вѣтвиѣ мнѣго ·51· оутрѣнѣжѣ росѣ имѣащи ·3· тако и ·1· блаженѣ ·2· приащи кѣи блѣгодѣ ·1· вѣи ·3· видѣше са зрачимъ ежѣ ·21· ꙗко и слѣде ·2· и знаменѣ ·1· са ·1· замѣниемъ кѣрѣтимъ ·2· рекѣ дверѣнѣкомъ ·2· скажѣтѣ црѣви о мнѣ ·3· нѣлѣто имамъ глаголати къ нему ·41· повѣстиша же црѣви ·1· же ѿ ней ·31· и повелѣ вѣлѣсти еѣи въ храмъ ·3· и ·1· ставши прѣдѣ црѣмъ рече ·3· ѿ колѣи причѣ събралѣ еси мнѣжѣство ·1· толико людѣи ·7· погоувѣжѣ дѣшѣ ·1· ихъ вѣсоуѣ ·3· вѣ соуѣтѣноѣ идольскѣ прѣвѣщенѣ ·3· имѣже кѣсть пѣлѣ по чѣрѣному дѣроу ·5· и въ тѣмъ ·1· кромѣшнѣи ·2· а покой имъ кѣсть ·1· огнь вѣчѣны ·4· и что ми кѣсть мнѣго глаголю ·4· нѣ ѿтверѣши вѣсе ритѣрѣскоѣ оучѣниѣ ·5· и вѣсѣкого высокѣсловѣи ·2· и вѣсѣкого мѣдрѣсловѣи ·21· 3а сѣдѣмѣдѣсѣтъ и ·1· азыка и кѣдѣнимъ ·1· елиньскѣимъ азыкомъ ·6· скажѣ ти пѣтѣ ·1· правѣи вѣрѣ ·4· нѣ ѿвѣрѣзи оуи чѣчѣнѣи ·31· вѣзѣвѣгѣни си оумъ разоумни ·3· и послоушѣи ·1· и разоумѣжѣи разоумѣи ·2· тѣвѣраѣаѣго едѣнѣмъ ·1· словомъ ·3· вѣсѣжѣ тѣварѣ вѣсей вѣселѣнѣи ·4· и разоумѣи ·1· ꙗко тѣи естѣ ·1· бѣ въ вѣкѣ ·5· посла ви кѣдиноуаѣаѣго снѣ своѣго ісѣ ·5· кѣже видѣвъ погѣбаѣаѣаѣго мира своѣго ·5· илѣзѣви еѣго чѣстѣнѣи си кѣрѣтомъ ·31· тѣи во кѣсть зѣжѣитѣлѣ вѣчѣскѣи ·31· и спѣсѣ погѣбѣшимъ ·2· гѣ гѣоуѣаѣчимъ ·21· и бѣ вѣгомъ ·2· кѣмоу же пѣбаѣтъ ·2· чѣтъ ·1· и слава въ вѣкѣи аминѣ ·4·~ ·1·

Тогѣ црѣ поѣоудѣи са ·3· ста ꙗко илѣнѣмъ ·3· и неможе одаѣти кѣи рѣчѣ ·31· и егѣ са пробоудѣ ꙗко ѿ сѣна ·4· гла ·1· къ ней ·2· ѿстѣни са нѣ о жѣно ·3· да ·1· съврѣшимъ съи жрътвѣжѣ ·3· оутрѣ же ·1· да познаѣмъ ꙗже о тѣвѣ ·4· на ·1· оутрѣи же днѣ ·2· повелѣ црѣ привести блѣженѣ ·4· ꙗко снѣиѣтъ лоуѣа слѣнѣна ·4· тако и блѣженѣ ·2· блѣго ·3· вѣдѣтижѣ вѣжѣ ·2· гла црѣ къ блѣженѣи ·31· слѣчѣнозѣрачѣне ·1· скажи намъ

кто си | ти ·4 и ѿждоу ·1 и цю ·1 сжть словеса | твоа ·3 и цю ти естъ има ·3 и ѿвѣщаѿши
 блажена ꙗко емоу ·4 не знаеши | ли ма црю ·2 азъ исъмь коста црѣ дѣци ·5 отъ прѣрижъ и
 прѣвраснаа профиръ ·3 ꙗже ѿ мирьскѣхъ ·2 има ми е | ꙗко катерина ·3 азъ вѣхъ издѣла ·3
 выскъ риторикѣ ꙗже естъ подъ неболю и (на) земли ·6 снѣ же протльковахъ | и видѣхъ ·3 и что
 много глѣ ·3 на прѣволю пакы поврѣщахъ са ·3 оставивъши | соудѣнѣ прѣмъдрость ·3 и
 прѣвѣгохъ гдѣ бгѣ нашему ꙗко хѣ ·6 рекъцѣмоу ·1 погубѣхъ прѣмъдрость прѣмъдрѣхъ ·3 и
 разоумъ раздѣльнѣхъ ѿвѣржъ ·3 глѣ еи црѣ ·2 мнѣти ми са ·1 ꙗко ти не роди са ·3 ѿ земнѣхъ
 жень ·2 нѣ надѣхъ са ·1 ѿ | бѣ нашіхъ едина быти ·4 ѿвѣщаѿши блажена ꙗко ꙗко власи ми
 соудѣши ѿ црю ·3 взи твой ни въ чтоже сжть ·4 азъ же ѿ селѣ ·2 раба исъмь гдѣ моего ꙗко хѣ ·6 ꙗко
 црѣ и мы и || ꙗко мамы вѣвѣ великѣи много ·7 глѣ емоу блажена ·2 прѣпрѣвѣ са ꙗко азъ | и ти ·4
 искажъ ти ѿржѣнѣ ·2 неповѣдимо ·1 недооумѣнѣ и невидимо ·2 неѣзгладнѣ ·1 повѣждаа вса
 врани | неприѣзѣнѣ ·4 црѣ же оудивѣ | са рече ·3 азъ не мож прѣти са с товожъ ·4 нѣ е сжть
 мжѣнѣ прѣмъдры ·3 ꙗже не | смѣеши ни ѿима на нѣхъ повѣдѣти ·5 и прѣпрѣти та имажъ ·2 и
 потолъ хота и нехота ·3 поклонѣши са | бмѣ ·2 тогѣ црѣ написавъ епископѣ ·4 црѣ максѣенѣ
 ·2 всей вселенѣ | и радовати са ·3 ꙗко прѣмъдры и ꙗко риторѣ ·4 и вирѣгии ·1 прѣдѣте до |
 црѣства ми ·2 ꙗко обрѣте са жена ·3 | имѣти великѣ прѣмъдрость ·3 въ | азъцѣ своемъ ·2 и ꙗко
 можете | прѣпрѣти жъ ·3 прѣати имате ѿ црѣства ми ·3 великѣ дары ·2 писаниа | же ѿпоуцѣна
 виша ·3 се прѣдоша | къ нему ·2 ꙗко мжъ прѣмъдрѣхъ ·3 ꙗко къ нимъ црѣ ·3 ꙗко естъ оу | вѣсь
 слово ·4 ѿ древнѣхъ мжъ ·2 ѿвѣщайте къ жень сѣи ·3 и ꙗко въ || ꙗко можете прѣпрѣтижъ ·3 дамъ
 въ цю | просите ·3 ѿ црѣства ми ·1 глѣ прѣви | риторъ ·3 въ вѣкы живѣ вѣди црю ·4 наскорѣ да
 прѣдетъ вѣхъ та црю ·5 | и ꙗко жъ не прѣпржъ ·2 овировѣмъ единамъ наурѣтаниемъ ·3 ѿвѣци ми
 глѣ2: |

Тогѣ върадова са црѣ зѣло ·4 и повелѣти стѣи прѣдъ сѣдѣнемъ ·4 снѣ же таковаа вѣвѣша ·3
 ꙗко са еи | ꙗко глѣ глѣ ·4 не оудѣши са раво | вѣнѣ ·3 се во дасть са прѣмъдрость ·3 | къ твоѣи
 прѣмъдрости ·2 и прѣпрѣши ·2 ꙗко риторъ и потомъ спѣеши | и тѣхъ ·6 погубѣти во са твоѣи
 прѣмъдрости ·3 и мнозы вѣровати | имажъ ·3 въ има ꙗко хѣ ·3 и потѣ прѣимѣши ·2 многоцѣнѣи
 вѣнецъ | ѿ бѣ ·3 и црѣствоуѣши съ нимъ въ вѣкы ·3 азъ во есъмъ архангѣлъ михаѣлъ ·4 завѣта глѣ
 2· посланъ во исъмъ благовѣстити тебѣ ·4 ꙗко да испѣни | ши са радости велицѣ ·4 и се рекъ |
 аггѣ ѿтиде ·4 тогѣ повелѣ црѣ ·3 | да са съверетъ весь народъ ·3 и да | видѣть како са хѣ
 прѣти жѣ || ꙗко на съ риторѣ ·6 блажена ꙗже знаменѣ са ·2 знамениемъ хѣ ·2 и ста | прѣдъ
 нимъ ·2 ѿвѣщаѿши риторѣ и ꙗко еи ·3 несъѣтанѣи пѣны ·2 подлѣжѣи вѣнѣ ·2 се естъ
 прѣва главѣна ·4 великаго ѣрѣма ·2 ѣрѣловидѣма множѣства ·2 невидѣмъ пѣтъ имѣца ·3
 невидѣмо лѣтажѣца ·2 вѣ неприкосновѣнаа мѣста 2· | главѣна велика оудѣтелъ ·4 аристѣтѣла ·1
 ꙗко и евъсѣи ·1 съ си(ви)ложъ ꙗко ·2 сирамѣи показоуѣтъ ·2 ѿржѣи | прѣдѣставѣнѣхъ сѣль ·3
 високѣхъ | горъ каменѣ ·3 нескѣи дѣвѣ ·2 морьскоѣ ловѣтво вѣвѣковоѣ ·3 ꙗко | и
 бгѣноуѣченѣи ·1 и ꙗко ·1 и ꙗко ·1 | скажа ѣ мѣтѣчѣрѣвани кѣнижѣнѣ силъ ·4 видѣвѣши црѣ
 оудѣви са ·3 и весь | народъ ·2 и ꙗко еи црѣ ·2 ꙗко цю ѣмѣеши | ѿвѣщавай ·3 блажена ꙗже
 посмѣи ·1 ꙗко са мало ·3 ꙗко къ риторѣ ·2 право | ти глѣ ·3 ꙗко ни пѣтжъ риторѣскъ | незнаеши ·4
 азъ въ ма гдѣ моего ꙗко хѣ ·6 ꙗко елиньскѣ жѣымъ ꙗко ·3 ѿвѣщаѣ ти по всемоу глѣ твоѣмоу ·4 ||

5б распоѣмъ 1· ёлько прогѣи 3· разоумѣи кто ёсть сътворилъ 4· на оуѣчилъ въ вѣ прожъти
 ѡримъ 4· воѣдимъ съвѣто неприаѣзнимъ 3· полдзлежъщъ безънъ 2· въ ней немоцнаа | множества
 3· валѣжщй са в' невидимѣи пжчнѣ 3· непрѣходимийхъ водъ | морьскыхъ 3· въ нейже ёсть много
 | различ'ни 4· м'ножество ривъ 2· китолве и аспиди 2· и жьльвави 1· посмикаѣщйихъ са въ ней 2· и
 познай кто | ёсть вѣ си сътвориъ 6· и походи м'ре невѣмо немокрънимы стопалмы 5· а ёже ѡ
 асклипиа 2· и галина 1· оупѣви жъ златъ иконъ 3· ёже стволриихъ идоолослужителе 3· занеже |
 приложисте са несмыслъннихъ | скотинъ 4· безъсловесъннихъ 1· іакожъ | гбъ рѣ оусти д'вѣвы глаъ 6·
 идоълъ жъылъ 2· сребро и злато 2· дѣлъ ржкъ члѣчыльскъ 3· оуста имать и не глаъ 3· ѡчи | имажъ
 и не видать 3· оуши и нолъзры и прочаа сихъ 4· пѣв'ниимъ | да вѣдѣтъ 2· творащей а 1· и вси |
 наѣаще са на нѣ 3· зато прилол бѣ жисте са несмыслъннихъ скотинъ 4 | а ёже ѡ платонѣ 2· и
 диѡнисиа 1· и филистиѡна 1· и · и ёвѣсевиа 1· и прочйихъ | философъ 2· злѣ погржжаѣще люди 3· въ
 | геѡнѣ 1· а ёже ѡ дрѣвѣ сивила рѣ ѡ трѣблѣженоѣ дрѣво 6· на немъже хѣ распать | са 3· а ѡ горахъ
 ёже рѣ 3· а и ан'ни 1· и ам'ври 1· клепажъ асли 2· въ нийхъже хѣ 2· въ роѣжѣствѣ си положень бѣ 3·
 а ёже ѡ камени 2· ёже положень бѣ на гробѣ гнѣ 5· іакоже прѣкъ глѣтъ 3· камень ёгоже | искоусиша
 зижѣщей 4· сѣи роди | са 2· въ главѣ жълоу 2· ёда могжъ взи | ваши 4· за члѣка закалаѣма 2·
 приинисте | инъ жрътвѣ иѣго ради 4· іакоже гбъ 2· іѣга амвраамъ приведе снѣ своего | на жрътвѣ 6·
 ѡвѣна на мѣсто ёго | показа 3· ваши вѣе ни ёд'но ѡ снѣхъ показѣтъ 5· азъ же вжѣет'выни
 серафимьскы азъикъ павлоъ 5· іакоже мълни іавить са на | нѣо 4· сидѣтъ ѡ истока до запад'
 3· іакоже и сѣи влѣений пише|тъ 4· по вжѣхъ градовъ и страна|хъ 3· распуцаа ёпистолиа 2· бѣ
 вѣзвиваѣ вѣхъ 2· ѡт мжкъ къ стѡу 2· и въ жизнь вѣч'нжъ 2· видѣсте и | кыѡрофъ 2· вѣгѣлаааго
 двѣа 2· ѡлѣкажѣща вѣса риторьскжъ хитрѡсть 4· и спѣла вѣхъ хотащйихъ славити бѣ въ ней 6
 вѣдѣчюустѣ | слѣп'цы 2· никогѣже видаще вѣзоум'ни 3· п'си погани 2· ѡслета толваръ носѣще 3·
 вѣзъдвиг'нѣте 1· ѡкаменена ваша срѣа 3· и познайте бѣ нѣего іс хѣ 5· іако томоу полдѡбаѣтъ
 слава въ вѣкы амин' 6· ~ 1...

Проста изоколна серия:

БЛАЖЕНАЯ ЖЕ ЗНАМЕНАТЕЛЬСА ·2 ЗНАМЕНИЕМЪ ХВОМЪ ·2 И СТА ПРѢДЪ НИМЪ ·2

ВЪ НЕЙ НЕМОЦ'НАА І МНОЖЕСТВА З. ВАЛѢЖИИ СЯ В' НЕВИДИМЫИ ПУТИИ З. НЕПРѢХОДИМИИХЪ ВОДЪ І
МОРЬСКИХЪ З

тогда полръфириѡнъ воѣвода зъ съ двѣма сыи ѡбъ тѣмама войнома зъ ставъ посрѣдѣ зъвора | рѣ зъ и азъ
христѣанины есмы зъ и волѣвати имамъ хъ ради зъ.

Тогѧ црѣ почоудивъ сѧ ꙗко ꙗко ии҃въ ꙗко и неможе одати кѣи рѣчь ꙗко

Редуваща се серия:

снѣ же видѣвъше .2 цр҃кѣ и кнѣзѣ .2 игемоний .1 кѣпарьсы .1 и трибоуны .1

и риторикиж ·1 а̀с̀клипиа ·1 и галина ·1| а̀ристотела ·1 и ѿмира ·1 платона | и филистиона ·2 и
и́евсеина ·1 и а̀лный ·1 и а̀м'ври ·1 диѡнисиа ·1 и силлж ·1

Конструкция в рамка:

заповелѣ црѣ възѣскомоу | ѿлѣоу ·4 приносити съ собож ·2 юнъца | и овца ·2 оубогимъ же и ницымъ
·2| птица и голъби на жрьтвѣ бгѡмъ ·4

писаниа | же ѿпоущена бивъша ·3 придошж | къ нему много м'ножество ѿлѣж ·5| живущийхъ въ
мѣстѣ томъ ·3

а́ жеже ѿ платонѣ 2· и диѡнисиа 1· и филистиона 1· и и́евсеина 1· и прочийхъ | философъ 2·

рѣ же црѣ ·2 а́ще цю ѡмѣши | ѿтвѣщавай ·3 влѣнаа́ же посмиихъ | инжвъ са мало ·3 рѣ къ риторуу 2

рече црѣви чесо главж ѡстави 5· ползѣ въпрашаеши 2· црѣ же рѣ 2· злаа́ глаго ти ли имъ глава еси
5·

5. Заключение

Както се вижда от изложеното по-горе, в повечето случаи ритмичните структури в разглеждания текст се комбинират и така се създават по-сложни ритмично-синтактични цялости, в рамките на които се наблюдава включване на изоколони от различен вид (и дори тип) в по-голяма изоколна структура, в която те са синтактично обособени като относително самостоятелни, но и принадлежащи към цялото. Така създаденият ритъм служи, за да подчертае определени логични единици в текста, помага на четеща в изчитането му и в подчертаването на идейните поанти във всеки отделен сегмент. Това е особено полезно при текстовете с дидактична функция, предназначени за слушатели. Ритмика притежават както диалогичните части от текста, така също и авторовите думи. Това от своя страна означава, че житието най-вероятно е стилизирано при съставянето на ЯЗ в края на XIII началото на XIV в. и отразява представата за стил на книжовник от този период.

Библиография

- Аристотел* 1978: Аристотел. Риторика. – В: Античные риторика. Сбор. текстов, статьи, комментарии и общая ред. А. А. Тахо-Годи. Москва, изд. Московского университета, 1978, 15–164.
- Деметрий* 1978: Деметрий. За стила. – В: Античные риторика. Сбор. текстов, статьи, комментарии и общая ред. А. А. Тахо-Годи. Москва, изд. Московского университета, 1978, 237–285.

- Димитрова 2011*: М. Димитрова. „Ягичев Златоуст” средновековен български паметник със слова и поучения от началото на XIV век. София. Академично Издателство „Проф. Марин Дринов”, 2011.
- Иванова 1979*: Иванова, Кл. Неизвестен препис на Екзархово слово в състава на Ягичевия Златоуст. – В: Изследвания върху историята и диалектите на българския език. Сб. В памет на чл.-кор. Кирил Мирчев, София, БАН, 1979, 182-196. *Иванова 2008*: Иванова, Кл. Bibliotheca Hagiographica Balcano-Slavica. София. 2008.
- Пикио 1980*: Пикио, Р. Върху изоконните структури в средновековната славянска проза. – Литературна мисъл, XXIV, № 3, 1980, 75–107.
- Станчев 1982*: Станчев, Кр. Поетика на старобългарската литература (Основни принципи и проблеми). София, Наука и изкуство, 1982.
- Станчев 1985*: Станчев, Кр. Стилистика и жанрове на старобългарската литература. София, Наука и изкуство, 1985.
- Сырку 1898*: Сырку, П. А. К истории исправления книг в Болгарии в XIV в. 1. Вып. 1. Время и жизнь патриарха Евфимия Терновского. СПб., 1898 (non vidi).
- Bdin. 1973*: Scharbé, J. L., F. Vyncke. Bdinski Zbornik. An Old-Slavonic Menologium of Women Saints (Ghent University Library MS. 408. A.D. 1360). Bruges, 1973.
- BHG*: Bibliotheca hagiographica graeca. Bruxelles. Socii Bolandiani. Editio altera emendatior accedit synopsis Metaphrastica, 1909.
- Bronzini 1960*: Giovanni, B. Bronzini. La leggenda di S. Caterina d’Alessandria. – Accademia Nazionale dei Lincei, Classe di Scienze Morali, storiche e filologiche, Memorie, Serie 8, Volume 9, Roma, 1960.
- Jagić 1898*: Jagić, V. Bericht über einen mittelbulgar. Zlatoust d. 13.–14. Jahrh. – Sityungberichte der Phill. Hist. Klasse der Kaiserlichen Akademie der Wiss. Yu Wien, 1898 (non vidi).